

Postanowienie z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CNP 67/06

Na postanowienie oddalające zażalenie na postanowienie rozstrzygające skargę na czynność komornika, polegającą na wydaniu postanowienia o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego, skarga przewidziana w art. 424¹ k.p.c. nie przysługuje.

Sędzia SN Barbara Myszka (przewodniczący)

Sędzia SN Mirosław Bączyk

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku wierzyciela Instytutu Zootechniki w K. przeciwko dłużnikowi Andrzejowi G. na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 kwietnia 2007 r., na skutek skargi dłużnika o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 10 października 2006 r.

odrzucił skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 10 października 2005 r. oddalił zażalenie dłużnika na postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z dnia 3 marca 2005 r., oddalające skargę na postanowienie komornika o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego w kwocie 68 760 zł.

Od postanowienia Sądu Okręgowego dłużnik wniósł skargę o stwierdzenie jego niezgodności z prawem, opartą na podstawie naruszenia art. 49 zdanie drugie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm. – dalej: „u.k.s.e.”) w brzmieniu obowiązującym do wejścia w życie ustawy z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356), przez nieuwzględnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 maja 2005 r., P 6/04 (Dz.U. Nr 94, poz. 796), stwierdzającego, że art. 49 zdanie

drugie i trzecie w związku z art. 45 ust. 2 u.k.s.e. jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. Skarżący „z ostrożności” oparł skargę także na naruszeniu art. 49 zdanie pierwsze u.k.s.e. przez zaakceptowanie obciążającej dłużnika opłaty wyższej niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje – przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 424¹ § 1 k.p.c. – od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a w wyjątkowych wypadkach wskazanych w art. 424¹ § 2 k.p.c. także od takiego orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej instancji.

W świetle przytoczonego uregulowania zasadniczego znaczenia nabiera kwestia, czy zaskarżone postanowienie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie. W judykaturze i doktrynie przyjmuje się, że postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie są (...) postanowienia, których uprawomocnienie się trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji (por. uzasadnienie uchwał składów siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999, nr 5, poz. 87, z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 1, oraz z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 22). Przeciwnieństwem tych postanowień są postanowienia niekończące postępowania w sprawie, lecz rozstrzygające w jedynie zagadnienia incydentalne, uboczne.

Przedstawiona definicja postanowienia kończącego postępowanie w sprawie sformułowana została na potrzeby postępowania rozpoznawczego, w postępowaniu egzekucyjnym jednak, ze względu na jego specyfikę i inny cel, jest mało przydatna. O ile celem postępowania rozpoznawczego jest wydanie orzeczenia, na podstawie którego następuje rozstrzygnięcie sprawy co do istoty bądź zakończenie postępowania w sposób formalny (np. odrzucenie pozwu, umorzenie postępowania), o tyle celem postępowania egzekucyjnego jest zaspokojenie wierzyciela. Osiągnięcie tego celu znajduje wyraz jedynie w uczynieniu stosownej wzmianki na tytule wykonawczym (art. 816 k.p.c.). Organ egzekucyjny nie wydaje więc żadnego orzeczenia, które w świetle definicji przyjętej w postępowaniu rozpoznawczym mogłoby zostać uznane za „kończącego postępowanie w sprawie egzekucyjnej”.

Nie oznacza to, że żadne z postanowień wydanych w postępowaniu egzekucyjnym nie mogą być objęte skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wyłączenie możliwości dochodzenia naprawienia szkody wywołanej wydaniem niezgodnego z prawem orzeczenia sądu w postępowaniu egzekucyjnym tylko z tego względu, że orzeczenie stwierdzające niezgodność prawomocnego orzeczenia z prawem, mające charakter prejudykату dla wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym na podstawie art. 417¹ § 2 k.c., obejmuje tylko orzeczenia „kończące postępowanie w sprawie” (art. 424¹ § 1 k.p.c.), a postanowienia w postępowaniu egzekucyjnym nie mają takiego waloru, tworzyłyby niemożliwy do zaakceptowania z punktu widzenia uregulowania przewidzianego w art. 77 ust. 1 Konstytucji stan wyłączenia odpowiedzialności władzy publicznej za szkody wyrządzone w ramach cywilnego postępowania wykonawczego.

Istnieje zatem konieczność zdefiniowania pojęcia „orzeczenia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie” na użytek postępowania egzekucyjnego i objęcia ich skargą przewidzianą w art. 424¹ § 1 k.p.c. albo uznania, że pozostają one poza systemem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Przyjęcie drugiego rozwiązania wymagałoby uznania, że szkoda judykacyjna podlegałaby naprawieniu na ogólnych zasadach (art. 417 k.c.), co w rezultacie prowadziłoby do niepożądanego i nie mającego oparcia ustawowego, dualizmu w zakresie rozpoznawania spraw o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną orzeczeniem sądowym.

Podjmując próbę zdefiniowania na potrzeby postępowania egzekucyjnego terminu „orzeczenia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie”, należy zwrócić uwagę na – akceptowane w doktrynie – stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w postanowieniu z dnia 4 stycznia 1973 r., III CRN 344/72 (OSNCP 1973, nr 7-8, poz.144), zgodnie z którym prawomocne postanowienie sądu co do przybicia, jako kończące zasadniczą część postępowania egzekucyjnego z nieruchomości, jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie. Do tego poglądu nawiązał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 stycznia 1997 r., II CKU 54/96 (OSNC 1997, nr 5, poz. 63), uznając, że postanowienie wydane na podstawie art. 969 § 1 k.p.c. o wygaśnięciu skutków przybicia i utracie rękoi jest kończącym etap postępowania egzekucyjnego dotyczącego egzekucji z nieruchomości dłużnika, co uzasadnia traktowanie go jako

orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Pogląd ten powtórzony został w uzasadnieniu postanowienia z dnia 12 listopada 1997 r., III CZP 55/97 ("Prokuratura i Prawo", dodatek "Orzecznictwo" 1998, nr 2, poz. 35), a także postanowienia z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06 (OSNC 2007, nr 3 poz. 48). W orzeczeniach tych Sąd Najwyższy stwierdził, że na gruncie postępowania egzekucyjnego zwrot „postanowienie kończące postępowanie w sprawie” nie może być rozumiany jako orzeczenie definitywnie kończące całe postępowanie, ale należy nim obejmować także orzeczenia sądowe, które kończą samodzielną (zasadniczą) jego część.

Zapratywanie to należy zaaprobować, gdyż wprowadzenie postanowienia takie nie odpowiadają dokładnie cechom orzeczeń kończących postępowanie w sprawie w znaczeniu przyjmowanym na potrzeby postępowania rozpoznawczego, to z funkcjonalnego punktu widzenia – zważywszy na etapowy charakter postępowania egzekucyjnego – stanowią ich odpowiedniki. Przykładem takiego postanowienia, które definitywnie zamyka zasadniczą część w egzekucji z nieruchomości, pociągając za sobą prekluzję uchybień popełnionych we wcześniejszych etapach postępowania egzekucyjnego, jest postanowienie w przedmiocie przybicia.

Niejednolita struktura postępowania egzekucyjnego, a także konieczność stosowania w postępowaniu egzekucyjnym przepisów o procesie, a więc także art. 424¹ § 1 k.p.c., tylko odpowiednio (art. 13 § 2 k.p.c.), pozwala na dokonanie na gruncie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym reinterpretacji pojęcia „orzeczenia kończące postępowanie w sprawie” we wskazanym kierunku. Przeciwnieństwem postanowień kończących zasadniczą, lub samodzielną część postępowania egzekucyjnego są takie postanowienia, które rozstrzygają jedynie kwestie incydentalne bądź wypadkowe. W doktrynie i judykaturze zgodnie przyjmuje się, że charakter taki mają, wydane na podstawie art. 770 k.p.c., postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2005 r., V CNP 36/05, nie publ.). (...)

Z tych względów uznać należy, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie o oddaleniu skargi na czynność komornika, polegającą na wydaniu postanowienia o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego, nie kończy zasadniczej (samodzielnej) części tego postępowania. Nie jest więc postanowieniem spełniającym wymagania przewidziane w art. 424¹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn skarga podlegała odrzuceniu (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).